

Paraules netes, final de camí

Una de les qüestions més difícils que ha d'afrontar un poeta és quan ha arribat el moment de posar fi a la seva carrera, quan s'ha esgotat la seva energia creativa. Al seu nou recull, *Marques*, Jean Serra s'acomiada dels lectors i ens comunica que aquest serà el seu darrer llibre: "El colofó de la poesia que m'ha estat atorgat expressar." És una determinació trista, però valenta i lúcida.

Marques aconsegueix la doble funció de coronar i cloure l'excel·lent obra poètica de Serra, d'una banda, i mirar d'aclarir-ne els motius, de l'altra. Per aquesta raó *Marques* és una barreja d'un profund lirisme i dramatisme. El tancament prematur de la veu de Serra ha estat precipitat per una autèntica fractura existencial d'arrel sentimental. El títol

del llibre s'ha d'entendre en aquest sentit, el de les *marques* indelebles, tant de signe negatiu com positiu, que ens va deixant la vida.

Una fractura existencial irreparable ha provocat l'emudiment del nostre poeta i també ha generat en ell la necessitat de fer un recompte final i un darrer i definitiu esforç líric. *Marques* és la revisió de tota una carrera, una declaració final de principis i una crònica d'una desfeta irreversible. Feia anys que no llegia un llibre amb tanta càrrega poètica, conceptual, vital i emotiva, un llibre tan dur i alhora tan bell. Mai el vers de Salvador Espriu "sempre et diré la veritat" havia tingut tant de sentit com en el cas de *Marques*.

El llibre està estructurat amb una precisió cartesiana: vint poemes en prosa, quatre haikus i tankes, i vint poemes en vers lliure.

Les tres parts del llibre recorren el ventall de possibilitats formals que Serra ha conreat a la seva obra. La segona part del llibre és d'un lirisme molt pur que serveix d'interludi airós entre la primera i l'última part del conjunt que transversalment plantegen les qüestions més substancials i doloroses.

Amb les seves extraordinàries apreciacions finals sobre la sofrença, la pèrdua, la llibertat, la memòria, el temps, la natura, els sentits, la bellesa, l'art, la llengua, la poesia, la devastació, el cicle de vida i mort, l'exili i el retorn, el canvi i la permanència, les petites coses, la societat, la justícia, la transcendència de tot i moltes altres coses, Jean Serra ens ha demostrat d'una manera irrefutable que la poesia és, segurament, un dels darrers refugis de la veritat i la veracitat. *

Cassandra, al capdavant, és un recurs retòric per compondre un admirable cicle poètic. Els tòpics literaris que fa servir Ronsard remetent, sobretot, a Petrarca, bé que algunes idees remunten molt més enllà en el temps (a Ovidi, sobretot): la dama desdenyosa i, fins i tot, cruel amb el seu cantor enamorat ("la belle dame sans merci"); l'Aurora envejosa de la bellesa i de la llum de la dama; els *opòsits* que refereixen el neguit febril de l'amant... Però Ronsard, el príncep dels poetes (i també el poeta dels prínceps, com assenyala encertadament Martínez: fou un home que va saber mantenir-se sempre a prop dels que manaven), va infondre a tots aquests tòpics nova saba, gràcies al seu talent extraordinari. I, de tant en

tant, també es permetia agafar el tòpic i capgirar-lo o ampliar-lo. És el cas, per exemple, de glossar la incomparable bellesa de la dona no sols referint-se, com Petrarca i els seus acòlits, als ulls, la mà i els cabells, parts púdiques i simbòliques del cos, sinó a d'altres de més *delicades* o susceptibles d'excurs eròtic, com és ara el pit. D'aquesta manera, Ronsard parodia metàfores lexicalitzades per la tradició petrarquista i, de passada, obre el camp de visió i de referència poètics. Des de l'aretí, s'havien escoltat dos segles ben bons!

Sobre la traducció, voldria citar alguns exemples al meu entendre molt valuosos. En el sonet III (el primer d'aquesta antologia), Ronsard escriu: "Qu'eussé-je fait? L'Archer estoit si doux, / Si doux son feu, si doux l'or de ses nouds." Capllonch tradueix de manera no literal quant al sentit, però sí –si ho puc dir així– de manera literal quant a l'emoció estètica: "¿Què haguera fet? Tan dolç m'era l'Arquer, / tan dolç el foc, tan dolç l'or de l'esquer."

Un altre exemple lluminós: el del sonet C (aquí, el 23). Els dos primers versos del segon quartet sonen, en francès: "Je tremble tout de nerfs et de genoux: / Comme la cire au feu je me distile." En català: "Els nervis i els genolls tinc tots revolts: / sóc com la cera que amb el foc blaneja" (m'agrada, especialment, la solució del segon vers citat).

I un darrer exemple per cloure la ressenya: correspon al sonet CLIX (el número 36 de l'antologia comentada). El primer tercet fa així: "Pour l'aimer trop également j'endure / Ore un plaisir, ore une peine dure, / Qui d'ordre egal viennent mon coeur saisir." La traductora ens dona: "Per massa amar-la enduro, semblantment, / ara plaer, ara pena punyent, / que em fan d'igual manera el cor esclau". Magnífic!

En les versions de Capllonch la vitalitat i la musicalitat hi estan assegurades. Pel que fa a la segona, se serveix, entre altres recursos, de la forma simple del possessiu ("mon espasa", "sa absència"), que garanteix el ritme viu de l'original francès. *

En la mitologia grega, Cassandra era filla d'Hècuba i Príam, rei de Troia
ARXIU

El final del camí
és allà on se sent el poeta Jean Serra en el seu darrer poemari
ARXIU

MARQUES
Jean Serra

Editorial: El Gall (Pollença, 2013)
Pàgines: 79
Preu: 12 euros

AMORS DE CASSANDRA. TRIADE DE SONETS
Pierre de Ronsard

Introducció: Caridad Martínez
Traducció: Begoña Capllonch
Editorial: Adesiara (Martorell, 2013).
Pàgines: 200
Preu: 17 euros